

Kontrollkäik Lahmuse Kooli 31.05.2011

KOKKUVÕTE

(1) Õiguskantsleri nõunikud kontrollisid 31.05.2011. a omal initsiatiivil ette teatamisega Viljandi maakonnas asuvat Lahmuse Kooli.

Lahmuse Kool on Haridus- ja Teadusministeeriumi hallatav riigi põhikool hariduslike erivajadustega õpilastele. Koolis on moodustatud klassid põhikooli lihtsustatud riikliku õppekava järgi lihtsustatud õppele ja toimetuleku õppele. Koolil on oma õpilaskodu. Kooli õppekeeleks on eest keel.

Lahmuse Koolis õpib käesoleval hetkel 60 õpilast. Nendest 45 õpilast õpib lihtsustatud õppekava alusel ning 15 toimetuleku õppekava alusel. Õpilased on vanuses 8-20 eluaastat, nendest 20-aastaseid on 2 ja 19-aastaseid 2 (kõik õpivad toimetuleku lisa-aastal). Kuni 31.12.2010 kehtinud kooli põhimääruse kohaselt pakkus kool ka hooldusõpet (raske või sügav intellektipuue), kuid praegu koolis selliseid õpilasi pole.

Lihtsustatud õppekava alusel on komplekteeritud 5 klassikomplekti, toimetuleku õppekava alusel 2 klassikomplekti ja 1 klass lisa-aastal on liidetud lihtsustatud ja toimetuleku õppekava alusel õppivatest noortest. Käesoleval ajal koolis õppivatest õpilastest on esimesse klassi suunatud 16 õpilast, kes ei ole enne käinud tavakoolis.

Koolis õpib õpilasi Viljandimaalt (46), Pärnumaalt (10) ja Järvamaalt (4). Asenduskodust pärit lapsi hetkel koolis ei õpi.

Koolil on õpilaskodu. Kooli 60-st õpilasest kasutab õpilaskodu 58. Kahes õpilaskodu majas oleks ruumi kokku 77 õpilasele.

(2) Õiguskantsleri nõunike kontrollkäigu raames vestlesid nõunikud Lahmuse Kooli direktori Heinrich Jürna'ga. Peale selle küsitleti kooli meditsiiniõde-kasvatajat, sotsiaalpedagoogi-õpetajat, huvijuht-arendusjuhti ja õpetaja-kasvatajat. Nõunikud vestlesid kahe lihtsustatud õppel oleva õpilasega ja toimetulekuõppe õpilastega. Kontrollkäigu raames tehti ringkäik kõigis kooli hoonetes. Õiguskantsleri nõunikud einestasid kooli sööklas.

Küsitletud isikud olid põhimõtteliselt rahul kooliga ja koolielu korraldusega. Ka elamistingimustega õpilaskodus olid küsitletud õpilased rahul.

Kõik kooli töötajad on täheldanud muret tekitavat tendentsi kooli õpilaste arvu pideva vähenemise osas. Vestluste käigus toodi välja järgmised põhjused: esiteks, lapsed jõuavad paljudel juhtudel erivajadustega laste kooli alles kolmandas põhikooli astmes, sest koolid on finantsilises mõttes huvitatud õpilaste arvu säilitamisest, kuigi eriõpet vajavad lapsed ei saa reeglina vajalikku abi ja nende õpiraskused vaid suurenevad; teiseks toodi välja kooli maine, mis oli paljude aastate vältel halb, kuna kooli suunati valdavalt raskete käitumisprobleemidega lapsi. Viimase nelja-viie aasta jooksul on küll selliste laste arv märgatavalt vähenenud (direktori sõnul õpib koolis hetkel 3 õpilast, kes on suunatud kooli puudumisprobleemide tõttu); kolmandaks on Viljandi maakonnas kolm erivajadustega laste kooli (peale Lahmuse Kooli veel Ämmuste kool riigikoolina ja Viljandi Kaare Kool munitsipaalkoolina, lisaks ka eraõiguslik õppeasutus), konkurents on tihe.

Esiletõstmist väärivad Lahmuse Kooli jõupingutused pakkuda õpilastele võimalikult laiaulatuslikku eelkutseõpet. Saadava hariduse praktilist suunitlust aitavad ellu viia ka väga

head tööõpetuse võimalused koolis. Õpilased saavad lisaks õppetegevusele osaleda mitmesugustes huviringides, sportida. Ainulaadne on kooli taastusravikeskus, kus saavad ravi kõik rehabilitatsiooniplaani omavad õpilased ning lisaks saab iga õpilane kooli kulul 2 protseduuri poolaastas.

(3) Kontrollkäigu tulemusena võib tähelepanu juhtida järgmistele küsimustele.

(3.1.) Lahmuse Kooli õppehoone ja maa-alused käigud

Lahmuse Kool asub vanas mõisakompleksis. Kui kõik teised kompleksi kuuluvad hooned on kaasaja nõuetele vastavalt renoveeritud või on renoveerimistööd käimas, siis kooli peahoone (õppehoone) on äärmiselt kehvast seisust ja kohati lausa ohtlik.

Peahoones on ahiküte. Kuigi aktiivne kütteperiood oli kontrollkäigu toimumise ajal lõppenud, oli mõnda ahju koolis siiski köetud ning selle tulemusena oli keldrikorruusel, sööklale eelnevates ruumides ja esimesel korruusel asuvas kunstiklassis tunda selgelt vingu lõhna.

Väga kulunud ja ohtliku konstruktsiooniga (järsud) on ka peahoone korrustevahelised trepid. Liikumiskäigustega inimestel oleks pea võimatu maja korruste vahel liikuda. Ratastooliga oleks see täiesti võimatu. Koolihoone treppide olukorrale on tähelepanu juhtinud ka Terviseamet ning õiguskantsleri järelepärimisele saadetud vastuses 13.05.2011 märgib Terviseamet, et kooli trepid on lastele ohtlikud.

Ka Päästeamet on oma vastuses õiguskantsleri teabe nõudmisele ütelnud, et kooli peahoones automaatse tulekahju-signalisatsioonisüsteemi puudumise tõttu ei ole Lahmuse Kooli hoonetekompleksis kõik tuleohutusnõuded täidetud.

Haridus- ja Teadusministeeriumilt 11.05.2011 saadud teabe nõudmise vastuse kohaselt on rahastuse saanud peahoone rekonstrueerimine CO² müügist saadud vahenditega (teostatakse ainult kvoodimüügist abikõlblikke töid – maht 1,85 miljonit eurot). Ministeeriumi vastusest ei selgu, millal rekonstrueerimistöödega alustatakse.

Peale kooli peahoone on lastele ohtlikud ka kooli territooriumil asuvad maa-alused käigud (või keldrid). Sisepääsud käikudesse on avatud ja meelitavad lapsi neisse ronima, kuid käigud on läbiuurimata ja varisemisohtlikud. Kool on taotlenud raha, et sisepääse sulgeda või neid rekonstrueerida, kuid seni edutult.

Eeltoodust lähtudes pöördub õiguskantsler Haridus- ja Teadusministeeriumi kui kooli pidaja poole küsimusega, millal on kavas alustada Lahmuse Kooli peahoone rekonstrueerimist.

Samuti pöördub õiguskantsler Haridus- ja Teadusministeeriumi poole küsimusega, kas ministeeriumile on teada, et kooli territooriumil asuvad lastele ohtlikud maa-alused käigud ning mida saab ministeerium ette võtta, et käikudesse sisepääsu sulgeda või neid rekonstrueerida.

(3.2.) Mõjutusmeetmed

Kontrollkäigu tulemusena selgus, et kooli kodulehel pealkirja „Kiitused ja laisused“ all on kirjas, et keeldudest üleastumise puhul karistatakse klassikoosolekul arutamise eest.

PGS § 58 lg1 kohaselt eesmärgiga mõjutada õpilasi kooli kodukorra kohaselt käituma ja teistest lugu pidama ning ennetada turvalisust ohustavate olukordade tekkimist koolis, võib

õpilase suhtes rakendada põhjendatud, asjakohaseid ja proportsionaalseid tugi- ja mõjutusmeetmeid. Õpilase suhtes võib rakendada PGS § 58 lg-s 3 nimetatud mõjutusmeetmeid: õpilase käitumise arutamine vanemaga; õpilasega tema käitumise arutamine direktori või õppealajuhataja juures; õpilasega tema käitumise arutamine õppenõukogus või hoolekogus; õpilasele tugiisiku määramine; kirjalik noomitus; esemete, mida õpilane kasutab viisil, mis ei ole kooskõlas kooli kodukorraga, kooli hoiulevõtmine; õppetunnist eemaldamine koos kohustusega viibida määratud kohas ja saavutada tunni lõpuks nõutavad õpitulemused; konfliktiolukorras osalenud poolte lepitamine eesmärgiga saavutada kokkulepe edasiseks tegevuseks; kooli jaoks kasuliku tegevuse elluviimine, mida võib kohaldada vaid õpilase või piiratud teovõimega õpilase puhul vanema nõusolekul; pärast õppetundide lõppemist koolis viibimise kohustus koos määratud tegevusega kuni 1,5 tunni ulatuses ühe õppepäeva jooksul; ajutine keeld võtta osa õppekavavälisest tegevusest koolis, näiteks üritustest ja väljasõitudest; ajutine õppes osalemise keeld koos kohustusega saavutada selle perioodi lõpul nõutavad õpitulemused.

Mõjutusmeetmete loetelu PGS § 58 lg-s 3 on ammendav ehki suletud ja ei võimalda § 58 lg 1 sätestatud juhtudel rakendada muid, seaduses otse nimetatuta mõjutusmeetmeid. Seda saab järeldada seadusandja poolt kasutatud sõnastuse põhjal: “(3) Õpilase suhtes võib rakendada [...] üht või mitut järgmist mõjutusmeetmet: [...]”. Seadusandja on sama seisukohta otsesõnu väljendanud ka PGS-i eelnõu seletuskirjas¹ öeldes, et „[...] Mõjutusmeetmete loetelu on küll ammendav, kuid ühe meetme mittemõjumisel või kohaldamatuse tõttu on võimalik rakendada mõnda teist meetmet. [...]”.

Eespool toodust nähtuvalt ei näe seadus ette võimalust arutada õpilase käitumist klassikoosolekul ning sellise meetme kasutamine ei ole seega lubatav.

Eeltoodust lähtudes soovitab õiguskantsler Lahmuse Koolil mitte kasutada õpilase suhtes mõjutusmeetmena õpilase käitumise klassikoosolekul arutamist ning muuta ära vastav regulatsioon kooli dokumentides, kuna tegu on PGS § 58 lg-s 3 nimetatuta mõjutusmeetmetega.

(3.3.) Info avalikustamine

PGS § 43 lg 1 alusel kehtestatud sotsiaalministri 13.08.2010 määruse nr 54 „Koolitervishoiuteenust osutava õe tegevused ning nõuded õe tegevuste ajale, mahule, kättesaadavusele ja asukohale“ § 5 lg 9 kohaselt peab koolitervishoiuteenuse osutaja panema koolis nähtavale kohale välja informatsiooni õpilase või lapsevanema õigusest pöörduda ettepaneku või kaebusega koolitervishoiuteenuse osutaja tegevuse kohta Terviseametisse või Eesti Haigekassasse (koos kontaktandmetega). Kontrollkäigul ei tuvastanud õiguskantsleri nõunikud, et need andmed oleksid pandud välja nähtavale kohale

Vastavalt PGS § 55 lg-le 2 avalikustab kool kooli üle riiklikku järelevalvet teostavate asutuste kontaktandmed oma veebilehel. Kontrollkäigu tegemise ajal kooli veebilehel nimetatud andmed puudusid.

Õiguskantsler soovitab Lahmuse Koolil panna koolis nähtavalt välja informatsioon õpilase või lapsevanema õigusest pöörduda ettepaneku või kaebusega koolitervishoiuteenuse osutaja tegevuse kohta Terviseametisse või Eesti Haigekassasse (koos kontaktandmetega).

¹Seletuskiri PGS-i eelnõu (412 SE) teise lugemise jätkamise juurde kätte saadav veebis aadressil: <http://www.riigikogu.ee/?page=eelnou&op=ems&emshelp=true&eid=516358&u=20110523173231>

Õiguskantsler soovib Lahmuse Koolil avalikustada kooli üle riiklikku järelevalvet teostavate asutuste kontaktandmed oma veebilehel.

(3.4) Hügieen

Kontrollkäigul selgus, et kooli sööklasse viivas ruumis, kus olid kraanikausid käte pesuks, puudus seep ning võimalus käte kuivatamiseks. Sama oli olukord kooli esimesel korrusel asuvates tualett- või pesuruumides.

Sotsiaalministri 15.01.2008 määrus nr 8 „Tervisekaitseõuded toitlustamisele koolieelses lasteasutuses ja koolis“ § 7 lg 3 sätestab, et einestamisruumis või selle läheduses peab olema lastele käte pesemiseks piisav hulk sobivalt paiknevaid valamuid. Valamud peavad olema varustatud sooja voolava veega, seebi (soovitavalt vedela seebi) ning hügieenilise kätekuivatuse võimalusega.

Õiguskantsler soovib Lahmuse Koolil tagada koolis kätepesu võimalus kooskõlas sotsiaalministri määrusega.

(4) Kokkuvõte

Kontrollkäigu tulemusel teeb õiguskantsler isikute põhiõiguste tagamiseks soovitused Haridus- ja Teadusministeeriumile ja Lahmuse Koolile. Soovituste täitmise osas teostab õiguskantsler järelkontrolli 6 kuu möödudes soovituste tegemisest.